

EL DOCTOR FRANCESC XAVIER DE BENAVENT I DE CAMON (1850-1930)

CAMPS i CLEMENTE, Manuel

CAMPS i SURROCA, Manuel

RESUM: Nota sobre Francesc X. de Benavent (1850-1930), de llarga nissaga mèdica lleidatana. Arrels al Pallars. El pare, fundador de l'Acadèmia Mèdico Homeopàtica de Barcelona. Llicenciat a Madrid el 1872. Exercici inicial a Sabadell. Paper dins de l'Acadèmia Mèdica Homeopàtica, de la que fou president, i president d'honor el 1920. L'Hospital Homeopàtic del Nen Déu. Referència extensa dels seus treballs.

Paraules clau: "Francesc X. Benavent" "Nissaga mèdica Pallars" "Homeopatia Catalunya" "Hospital del Nen Déu".

RESUMEN: Nota sobre Francisco X. De Benavent (1850-1930). Linaje médico antiguo. Raíces en el Pallars. Su padre, fundador de la Academia Médica Homeopática de Barcelona. Licenciado en Madrid en 1872. Ejercicio inicial en Sabadell. Papel en la Academia Médica Homeopática de Barcelona, de la que fue presidente y presidente de honor en 1920. El Hospital Homeopático del Niño Dios. Referencia extensa de sus trabajos.

Palabras clave: "Francisco X. Benavent" "Linaje médico Pallars" "Homeopatia Cataluña" "Hospital Niño Dios".

*

Francesc Xavier de Benavent i de Camon va néixer a Tragó de Noguera el 24 de febrer de 1850¹. Va ser l'últim esglaió d'una llarga nissaga de metges, tant per línia paterna com materna.

El seu besavi patern, Josep Benavent, natural de Tàrrega, va ser metge d'Escaló. L'avi, Joan Benavent i Berdajer, va néixer a Girona i va ser metge d'Espot.

El pare, Francesc Benavent i Manaut, va néixer a Espot el 3 de juliol de 1828.² Exercí com a metge homeòpata a Barcelona, especialitat en què adquirí una notable rellevància. Va ser un dels sis metges que l'any 1882 tingueren la idea de fundar l'Acadèmia Mèdico-Homeopàtica de Barcelona. El 7 de juny de 1883, en una reunió a la qual assistiren vint metges homeòpates, s'acordà endegar el projecte. Finalment, l'Acadèmia va poder ser

inaugurada el 15 d'abril de 1890, nomenant-se com a president, el doctor Joan Sanllehy i com a vicepresident primer, Francesc Xavier Benavent i Camon.

Per l'estimació que sentia envers la seva terra, va ser nomenat "*Pallarés II·lustre*". Per la seva part, el seu poble natal d'Espot, al que no deixava de visitar amb molta freqüència i en el qual contribuí econòmicament en moltes de les seves millores urbanes, com la restauració de l'església parroquial i l'ermita de Sant Maurici, situada prop del llac del mateix nom, nomenà una plaça amb el seu nom. Morí a Barcelona l'any 1915.

Per línia materna, el rebesavi, Miquel Manaut, era natural d'Ainet de Besan (la Vall Ferrera). Era batxiller en Medicina l'any 1759 a Osca.³ El besavi, Macià Manaut, també natural d'Ainet, fou metge d'Arròs, lloc on va néixer la seva filla Antònia, muller del citat Joan Benavent i Berdajer. Encara, per fer més extensa aquesta relació amb la medicina, el seu avi matern, Josep Camon, va ser cirurgià de Tragó de Noguera.

L'avi patern, Joan Benavent i Berdajer, hagué d'exiliar-se a França per causa de la Primera Guerra Carlina. Quan tornà, s'establí a Escaló. Aquesta circumstància va fer que el doctor Francesc Benavent i Camon, en la seva infància passés llargues temporades entre Espot, Escaló i Sort i que l'any 1906 fos inclosa també la seva persona, entre els considerats com a "Pallaresos II·lustres", com ja ho havia estat el seu pare⁴. Benavent i Camon, l'any 1866 obtingué el títol de batxillerat, iniciant a Barcelona els estudis de Medicina. El 1867, com a soci escolar resident de l'Institut Mèdic, edità els treballs "*Propiedades vitales que presenta el organismo*" i l'any següent, "*Ensayos fisiológico-filosóficos*".

Va ser remarcable la seva actuació durant l'epidèmia de febre groga esdevinguda a Barcelona el 1870. El 4 d'agost, havia atracat al port de la ciutat, el vaixell Mora, procedent de la Havana, un mariner del qual, morí de febre groga o "tifus icterodós", com també era coneguda la malaltia aleshores. S'estengué ràpidament per la Barceloneta, barri format per una població obrera que vivia en condicions higièniques deplorables.

Tant la Junta Provincial de Sanitat, presidida pel governador civil, que a la vegada era metge, Juan Antonio Corcuera, com la Junta Municipal, que ho era per l'alcalde Francesc Soler i Motas, tot i l'alta mortalitat que provocava la malaltia, no acceptaren fins el 15 de setembre l'existència de l'epidèmia a la ciutat.

Per atendre millor els malalts es creà un hospital provisional i s'apressaren a prendre tota mena de mesures per evitar l'expansió de la malaltia des del seu focus inicial de la Barceloneta a la resta de la ciutat. El pànic feia que els veïns no cessessin de fugir a altres llocs lliures de contagi.

La manca de metges per atendre tants malalts, va obligar a que s'autoritzés els estudiants de cinquè de Medicina per a exercir com a tals. Aquest va ser el cas de Francesc Benavent i Camon, el caràcter eminentment filantròpic del qual, determinà la rellevància i abnegació de la seva actuació en aquelles circumstàncies. Com a reconeixement a la seva tasca, li va ser concedida la medalla de plata i el diploma d'agraïment.

Va ser el 22 de novembre quan se celebrà un *Te Deum* d'acció de gràcies per haver finalitzat una epidèmia que havia ocasionat 1.258 defuncions a la ciutat. El 20,80% va ser d'homes entre 21 a 30 anys i el 25,85% de dones entre 31 i 40. És evident que el nombre d'òbits degué ser notablement més elevat però per error diagnòstic de la malaltia causant de la mort, no consten en aquesta relació.⁵

Francesc Benavent obtingué la llicenciatura en Medicina i Cirurgia al Col·legi Sant Carles de Madrid el 1872, i va iniciar l'any següent, l'exercici professional a la ciutat de Sabadell.

Entre els mesos d'agost a novembre de 1878, Sabadell patí una greu epidèmia de verola que ocasionà la mort de 210 persones, la majoria nens i joves. La tasca assistencial i especialment profilàctica duta a terme pel doctor Benavent, evità que la mortalitat fos encara més elevada ja que va procedir a la vacunació i revacunació d'un gran nombre de veïns. Les autoritats, reconeixent l'eficàcia de la seva actuació per minvar els estralls d'aquella malaltia, li concediren la Creu de Cavaller Hospitalari de Sant Joan Baptista.

Captivat per les experimentacions del metge alemany Hahneman (1755-1843) i amb la seva llei de la similitud formulada en el conegut aforisme *Similia similibus curantur*, i possiblement, influenciat pel seu pare, va ser a Sabadell on el doctor Benavent inicià la seva dedicació a l'homeopatia, disciplina que no abandonaria en tota la seva vida.

Instal·lat novament a Barcelona, el 1880 li fou concedit el diploma de Soci Titular de la "Societat Hahnemaniana Matritense", entitat que fundada l'any 1845, es pot considerar una de les primeres associacions homeopàtiques nacionals.

Com a capdavanter de l'homeopatia catalana, el 1890 consta, com ja ha estat citat, entre els socis fundadors de l'Acadèmia Homeopàtica de Barcelona, de la qual en va ser vicepresident primer i president els anys 1901, 1912, 1913 i 1916. L'any 1920 se li concedí el Diploma de President d'Honor, la més alta distinció concedida per l'Acadèmia.

Va ser entusiasta impulsor de l'Hospital del Nen Déu inaugurat el 30 de març de 1892, en la seva primera etapa (1892-1920) al carrer Rosselló, 167. A partir de l'1 d'abril del 1901, el centre adoptà l'homeopatia com a mètode de tractament, ingressant com a metge de número, el doctor Benavent. En la segona etapa, després de vèncer greus

problemes financers, el 13 de novembre de 1923 s'inaugurà el nou establiment al carrer Mallorca, 505, amb el nom de "Hospital Homeopàtic del Nen Déu".

L'homeopatia havia adquirit una gran implantació a Catalunya, assolint un gran nivell científic que es plasmà en la celebració del 2 al 5 de setembre de 1924 del "International Homoeopathic Council".

El doctor Benavent, tot i la seva avançada edat, hi participà com a President d'Honor de l'Acadèmia Mèdico-Homeopàtica de Barcelona, presentant la comunicació: "Patogenesia de *Viola odorata*". En aquest congrés i com a finalitat de ser un lligam entre els metges homeòpates i aquelles persones o associacions interessades en l'homeopatia, s'acordà fundar la Lliga Mèdico-Homeopàtica Internacional (LMHI). El projecte es va fer realitat a Rotterdam, l'any següent.

A la vegada, en l'esmentat congrés, es prengué l'acord de fundar la Lliga Homeopàtica Iberoamericana, de la qual va ser nomenat, el doctor Benavent, Soci d'Honor l'any següent. El local social, situat al carrer de la Palla, número 8, principal, era el mateix que aleshores ocupava l'Acadèmia Medico-Homeopàtica.⁶

La primera revista sobre homeopatia que es va publicar al nostre país va ser l'any 1850, a Barcelona, amb el títol de "Revista de la Doctrina Médico-Homeopática", amb una vida curta ja que solament es va publicar durant dos anys. Dirigida per Joan Sanllehy i Metges, un dels capdavaners de la incipient però ja important escola homeopàtica catalana.⁷

Publicacions importants principalment en el camp de l'homeopatia i de les quals el doctor Benavent en van ser redactor i col·laborador foren: "El Consultor Homeopático" (1887), "Revista Homeopática" (1890), "Revista Homeopática Catalana" (1902), "Monitori dei Farmacisti", "Revista de Homeopatia Práctica" i "El Arte y la Industria" (1888), entre altres. Va ser director de la revista científica "El Meridiano" (1890).

Va publicar els treballs: "Memoria sobre las fiebres del Llano de Llobregat y medios para su extinción" (1888), "Crítica de los sistemas de curación que más se practican en el presente siglo" (1896), "El método Hahnemanniano. Es racional?" (1897), "Estudio y tratamiento de la apoplejía" (1900), "Patogenesia sobre la *Actea Racemosa* o *Cimicífuga*". (1902), "Propaganda homeopática" (1904), "Contribución al estudio de la salvia" (1909), "La experimentación pura" (1910), "Fases de la evolución humana: eugenèsia" (1914), "Història crítica de la Academia Médico-Homeopática" (1914) i "Simplicidad y complejidad medicamentosa" (1915), entre altres.

En el decurs de la seva vida va rebre molts mèrits i distincions, entre els quals són remarcables: Diploma i medalla d'or de 1ª classe de la Societat Científica Europea de París (1884), Soci Honorari de la Societat de Ciències, Lletres i Arts de Londres (1884); Diploma de Cavaller Hospitalari de 1ª classe amb medalla d'or de la Societat "Protectors de la Infància de París" (1884); Fundador i president de l'Acadèmia Politècnica Universal de Barcelona (1886); Acadèmic Honorari de l'Acadèmia Medico-Farmacèutica de Barcelona (1886), Soci de número de la Societat d'Amics de la Instrucció, de la que va ser vicepresident, president de secció, tresorer i vocal en diversos anys, Medalla d'or del "Centenario de los Sitios" (1914), etc, etc.

Altra prova del tarannà altruista que caracteritzà tota la vida del doctor Benavent, va ser la seva implicació en la implantació i desenvolupament de la Creu Roja a Barcelona, organisme internacional que havia estat instituit el 1863 per iniciativa del suís Jean Henri Dunant.

L'any 1872 es creà a la ciutat, el Comité Local de la Creu Roja. El 1893, figura el doctor Benavent com a reorganitzador de l'Associació Internacional de la Creu Roja de la Província de Barcelona, de la qual en fou delegat provincial i president.

El 1910 va rebre un diploma concedit per la Comissió provincial d'aquesta institució en agraïment a la seva dedicació envers ella. El 1914 era vicepresident 1er. de la Junta provisional de reforma i govern de la Comissió Provincial i l'any següent va ser nomenat president i "Jefe Superior de la Ambulancia 1^a" de la Creu Roja Espanyola. El 1919 seria nomenat president del tribunal per a la concessió de plaques d'honor d'aquest organisme i el 1925, l'Assemblea Suprema de la Creu Roja li concedí la Medalla de la Constància.

Finalment, encara el 1927, entrà a formar part com a Soci de Número de l'Assemblea Local de la Creu Roja de Sabadell, essent nomenat en les noces de plata d'aquesta institució, delegat per l'Assemblea de Barcelona. Publicà en referència a aquesta institució la "Cartilla de Instrucción para los Camilleros de la Cruz Roja", de la qual en publicà tres edicions. Retirat de l'exercici actiu, fixà el seu domicili primerament a la localitat de Caldes de Montbui i ja a darrera hora, a Vic, on morí, el 6 de febrer de 1930, als 80 anys d'edat, com a conseqüència d'una "*pulmonia senil*".

NOTES

1. Arxiu Parroquial de Tragó de Noguera,
2. Arxiu Parroquial d'Espot.
3. Calbet i Camarasa, J.M.; Corbella i Corbella, J. Diccionari Biogràfic de Metges

Catalans, Seminari Pere Mata, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1981.

4. Coy, A. Sort y Comarca Noguera Pallaresa, Barcelona, 1906, pàg. 384

5. Pallarés Fuster, M.R. Epidèmia de fiebre amarilla en Barcelona en el año 1870. (Tesi doctoral). Universitat de Barcelona, 1994.

6. Soler i Medina, A. "L'aportació catalana en el desenvolupament de l'homeopatia internacional". Gimbernat, 1990 (*), Seminari Pere Mata, UB, vol. XIII, pàg. 289

7. Calbet i Camarasa, J.M. "*Revista homeopática de Barcelona*" Gimbernat, (1988), Seminari Pere Mata, UB, vol. X, pàgs. 65-67.